

ХМЕЛЬНИЦЬКА ОБЛАСНА РАДА
ХМЕЛЬНИЦЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ УПРАВЛІННЯ ТА ПРАВА
ІМЕНІ ЛЕОНІДА ЮЗЬКОВА

ЗАТВЕРДЖЕНО

Рішення методичної ради університету
25 серпня 2022 року,
протокол № 1

Перша проректорка, голова методичної
ради університету, кандидатка наук з
державного управління, доцентка

_____ Ірина КОВТУН

25 серпня 2022 року

м.п.

НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНІ МАТЕРІАЛИ
з навчальної дисципліни
«ЗАГАЛЬНА ПСИХОЛОГІЯ»
для підготовки на першому (освітньому) рівні
здобувачів вищої освіти освітнього ступеня бакалавра
із спеціальності 232 Соціальне забезпечення
галузі знань 23 Соціальна робота
заочної форми навчання

м. Хмельницький
2022

РОЗРОБНИК:

Доцентка кафедри філософії, соціально-гуманітарних наук та фізичного виховання, кандидатка психологічних наук, доцентка
23 серпня 2022 року

_____ Оксана ГУМЕНЮК

СХВАЛЕНО

Рішення кафедри філософії, соціально-гуманітарних наук та фізичного виховання
23 серпня 2022 року, протокол №1

Завідувач кафедри,
доктор філософських наук, професор

_____ Леонід ВИГОВСЬКИЙ

Деканеса факультету управління та економіки,
кандидатка економічних наук, доцентка
24 серпня 2022 року

_____ Тетяна ТЕРЕЩЕНКО

ЗМІСТ

Стор.

1.	Структура вивчення навчальної дисципліни	–	3
1.1.	Тематичний план навчальної дисципліни	–	3
1.2.	Лекції		4
1.3.	Семінарські заняття	–	5
1.4.	Самостійна робота студентів	–	10
1.5.	Завдання до контрольної роботи	–	20
1.6.	Підсумковий контроль	–	20
2.	Схема нарахування балів	–	23
3.	Рекомендовані джерела	–	25
4.	Інформаційні ресурси в Інтернеті	–	27

1. Структура вивчення навчальної дисципліни

1.1. Тематичний план навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	Денна форма						Заочна форма					
	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
		л	с/п	лаб	інд	с.р.		л	п	лаб	інд	с.р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Тема 1. Предмет і завдання психології	4	4	-	-	-	-	2	2	-	-	-	-
Тема 2. Методологічні основи і методи психології	4	2	2	-	-	-	2	2	-	-	-	-
Тема 3. Особливості центральної нервової системи людини	9	-	2	-	-	7	12	-	2	-	-	10
Тема 4. Особистість та її структура	6	4	2	-	-	-	2	2	-	-	-	-
Тема 5. Розвиток особистості	13	4	2	-	-	7	11	-	-	-	-	11
Тема 6. Пізнавальні процеси особистості	11	2	2	-	-	7	12	-	2	-	-	10
Тема 7. Пам'ять та її розвиток	11	2	2	-	-	7	10	-	-	-	-	10
Тема 8. Емоційно-вольова сфера особистості	6	2	4	-	-	-	12	-	2	-	-	10
Тема 9. Увага та її розвиток	9	-	2	-	-	7	11	-	-	-	-	11
Тема 10. Уява та творчість	9	-	2	-	-	7	11	-	-	-	-	11
Тема 11. Темперамент	12	4	2	-	-	6	12	2	-	-	-	10
Тема 12. Характер	12	4	2	-	-	6	12	2	-	-	-	10
Тема 13. Здібності	14	2	4	-	-	8	11	-	-	-	-	11
Всього годин:	120	30	28	-	-	62	120	10	6	-	-	104

1.2. Лекції

№ з/п	Назва і план теми	Кількість годин	
		Денна форма	Заочна форма
1.	Предмет і завдання психології	4	2
1.1.	Донауковий період розвитку психології		
1.2.	Науковий період розвитку психології		
1.3.	Предмет, галузі психології		
1.4.	Зв'язок психології з іншими науками		
2.	Методологічні основи і методи психології	2	2
2.1.	Поняття методології дослідження		
2.2.	Загальна характеристика методів науки		
2.3.	Класифікація методів психології (загальної і професійної)		
3.	Особистість та її структура	4	2
3.1.	Поняття про особистість. Індивід. Індивідуальність		
3.2.	Структура особистості: психічне, біологічне та соціальне		

№ з/п	Назва і план теми	Кількість годин	
3.3.	Основні підходи до опису особистості		
4.	Розвиток особистості	4	-
4.1.	Характеристика розвитку особистості		
4.2.	Періодизація розвитку особистості		
4.3.	Спрямованість особистості		
4.4.	Мотивація діяльності і поведінки особистості		
5.	Пізнавальні процеси особистості	2	-
5.1.	Відчуття, види і властивості		
5.2.	Сприймання, види і властивості		
5.3.	Види порушень сприймання		
5.4.	Мислення, його види і стилі		
5.5.	Розвиток мислення		
6.	Пам'ять та її розвиток	2	
6.1.	Історія розвитку вчення про пам'ять		
6.2.	Процеси пам'яті		
6.3.	Класифікація видів пам'яті		
6.4.	Види порушень пам'яті		
7.	Емоційно-вольова сфера особистості	2	-
7.1.	Характеристика емоцій.		
7.2.	Ознаки і види емоцій та почуттів.		
7.3.	Конфліктні емоційні стани (стрес, афект, фрустрація).		
6.4.	Почуття. Характеристика видів		
6.5.	Воля. Теорії волі		
8.	Темперамент	4	2
8.1.	Історія розвитку вчення про темперамент		
8.2.	Загальна характеристика темпераменту		
8.3.	Характеристика типів темпераменту		
8.4.	Вплив темпераменту на діяльність		
9.	Характер	4	2
9.1.	Історія розвитку вчення про характер		
9.2.	Класифікація типів характеру		
9.3.	Акцентуації характеру		
9.4.	Сензитивні періоди формування характеру		
10.	Здібності	2	-
10.1.	Поняття про здібності, їх структура		
10.2.	Загальні та спеціальні здібності.		
10.3.	Творча особистість, її характеристика		
10.4.	Формування творчих здібностей		
	Усього	30	10

1.3. Семінарські заняття

Семінарське заняття 1

Тема: Особливості центральної нервової системи людини

Питання для усного опитування та дискусії

- 2.1. Будова нервової системи людини.
- 2.2. Будова великих півкуль головного мозку.
- 2.3. Рефлекторна діяльність мозку.
- 2.4. Нервові процеси та їх значення.
- 2.5. Розвиток психіки та свідомості в онтогенезі.

Аудиторна письмова робота

Виконання студентами тестових завдань з питань теми заняття.

Методичні вказівки

Ключовими термінами, на розумінні яких базується засвоєння навчального матеріалу теми, є: нейрони; синапс; центральна нервова система; фізіологічні механізми функціонування мозку; умовні і безумовні рефлексі; домінанта; філогенез психіки; онтогенез психіки людини.

З метою глибокого засвоєння навчального матеріалу при самостійному вивченні теми студенту варто особливу увагу зосередити на таких аспектах:

Основний елемент нервової системи – нервові клітини, або нейрони. Нейрон складається з тіла клітини і відростків, дендритів (сприймають збудження) та аксонів (передає збудження). Контакт аксона з дендритами або тілом іншої нервової клітини називають синапсом. Синапсу надають вирішальне значення у поясненні механізму встановлення нових зв'язків у нервовій системі.

Центральна нервова система складається зі спинного і головного мозку. Різні її частини виконують різні види складної нервової діяльності. Що вище розташована частина мозку, то складніші її функції. Спинний мозок регулює роботу окремих м'язових груп і внутрішніх органів. Довгастий мозок з мозочком координують складніші функції організму (функції подиху, кровообігу, травлення тощо). Середній мозок бере участь у регуляції складних рухів і положення всього тіла. Довгастий і середній мозок разом утворюють стовбурну частину головного мозку. До складу великих півкуль входять скупчення нервових клітин, підкіркові вузли. Кора головного мозку розташована на самій поверхні півкуль. Кора разом з підкіркою здійснює найскладніші форми рефлекторної діяльності.

Головний мозок людини, який забезпечує одержання й переробку інформації, створення програм власних дій і контроль за їхнім успішним виконанням, працює як єдине ціле. У головному мозку людини виокремлюють три основні блоки, кожен з яких відіграє особливу роль у забезпеченні психічної діяльності. Безумовні рефлексі – вродженні і більш-менш незмінні рефлексі, що їх здійснюють відділи нервової системи, розташовані нижче від кори головного мозку. Умовні рефлексі – мінливі форми реагування, які формуються впродовж життя організму. Домінанта – місце найбільшого подразнення в корі головного мозку.

Філогенез психіки розглядають за аналогією до філогенезу організмів. Елементарна сенсорна психіка – нижчий рівень розвитку психіки у філогенезі. Стадії перцептивної психіки. Стадії тваринного інтелекту.

Онтогенез – індивідуальний розвиток. Сензитивні періоди онтогенезу людини. Теорія рекапітуляції. Теорія дитячої сексуальності. Епігенетична теорія. Теорія провідної діяльності.

Семінарське заняття 2

Тема: Пізнавальні процеси особистості

Питання для усного опитування та дискусії

- 5.1. Відчуття, види і властивості.
- 5.2. Сприймання, види і властивості.
- 5.3. Види порушень сприймання.
- 5.4. Мислення, його види і стилі.
- 5.5. Пам'ять. Класифікація видів пам'яті.
- 5.6. Види порушень пам'яті.

Аудиторна письмова робота

Виконання студентами тестових завдань з питань теми заняття.

Методичні вказівки

Ключовими термінами, на розумінні яких базується засвоєння навчального матеріалу теми, є: відчуття; екстероцептивні відчуття; інтероцептивні відчуття; пропріоцептивні

відчуття; сприйняття; сприйняття руху; сприйняття простору; сприйняття часу; ілюзія; галюцинація; мислення; операції мислення; види мислення; пам'ять; механізми пам'яті; запам'ятовування; зберігання; відтворення; забування;

З метою глибокого засвоєння навчального матеріалу при самостійному вивченні теми студенту варто особливу увагу зосередити на таких аспектах:

Відчуття як здатність сприймати властивості зовнішнього світу за допомогою органів чуття. Види відчуттів: пропріоцептивні (сигнал від мускулів та зв'язок який інформує про рух і положення тіла: відчуття рівноваги); інтероцептивні (ті, що не можна зрозуміти за допомогою зовнішніх рецепторів: біль, жаль, сум); екстероцептивні (відображення що мають своїм об'єктом властивості зовнішнього середовища. Поділяються на дистантні: зір (сприймання образів предмету за допомогою заломлення відображення в кришталіку ока), слух (сприймання звукових коливань повітря за допомогою рецепторів вуха), нюх (сприймання хімічних властивостей повітря за допомогою рецепторів що знаходяться в носовій порожнині) та контактні: дотик (сприймання предметів за допомогою рецепторів, що знаходяться на поверхні тіла), смак (сприймання смакових властивостей предмета під час дії на рецептори язика)); органічні відчуття (голод, спрага, больові).

Загальні властивості відчуттів: якість, інтенсивність, тривалість, післядія (коли предмету відчуття уже не має, але образ його існує), пороги чутливості: нижній (мінімальна сила подразника що включає відчуття), верхній (максимальна сила подразника), диференційований (мінімальна різниця в силі двох подразників, що викликає ледь помітну різницю відчуттів), адаптація (приспосовування до дії подразника), сенсibiliзація (підвищення чутливості в результаті взаємодії відчуттів та появи подразника), синестезія (виникнення під дією одного подразника відчуття характерного для іншого).

Сприймання (перцепція) як процес відображення предметів і явищ об'єктивної дійсності що діють на органи чуття в даний момент. Основні відмінності відчуття і сприймання. Особливості сприймання: цілісність (сприймання добуває образи, заповнює відчуття досвідом); структурність; константність; осмисленість (виділення фігури з фону); апперцепція (залежність сприймання від попереднього досвіду). Види сприймання: 1) сприймання простору, сприймання руху (відображає зміни положення, яке об'єкти займають у просторі); 3) сприймання часу (пов'язане з фізичним процесом, не має аналізатора).

Порушення сприймання: 1) гіперстезія (підвищення чутливості); 2) гіпостезія – зниження чутливості; 3) ілюзія – властиве усім людям помилкове сприймання об'єкту. Екстрасенсорне сприймання – сприймання, що відбувається без органів сприймання. Умови необхідні для розвитку сприймання: активна взаємодія з об'єктом, наявність зворотнього зв'язку, спостережливість, увага, мислення, сконцентрованість, емоційність.

Поняття про мислення як опосередковане, узагальнене відображення дійсності завдяки якому індивід виділяє істотні ознаки предметів і явищ і розкриває їх взаємозв'язки. Форми мислення: 1) поняття (думка, у якій відтворені загальні, суттєві та відмінні ознаки предметів і явищ дійсності); 2) судження (відтворення зв'язків між предметами і явищами дійсності або між їх ознаками. Види суджень: загальні, часткові, одиничні); 3) умовивід (зв'язок між думками в результаті якого з одного або декількох суджень отримуємо інше. Види: індуктивні (від часткового до загального) та дедуктивні (від загального до часткового)).

Види мислення: теоретичне (понятійне, образне); практичне (наочно-дійове, наочно-образне); словесно-логічне; інтуїтивне; логічне.

Індивідуальні особливості мислення: самостійність, швидкість, гнучкість. Стил мислення: синтетичний, ідеалістичний, прагматичний, аналітичний, реалістичний. Творче мислення. Основні якості творчого мислення, що проявляються в умінні знайти питання які підлягають з'ясуванню); динамічність мислення (здатність швидко, творчо орієнтуватись у справі); оперативність мислення (підключення розумових операцій); широта мислення (продуктивність творчої роботи при розв'язанні проблем); глибина (проявляється у виявленні суттєвих ознак, зв'язків і відносин між предметами і явищами); логічність (розвиток послідовності мислительного процесу); критичність (основа мислительного процесу, без якого неможливо встановити істину). Визначення стилю мислення.

Пам'ять як форма психічного відображення дійсності, яка полягає у запам'ятовуванні, збереженні та послідовному відтворенні індивідом його досвіду. Механізми пам'яті досліджують у межах різних наук, насамперед фізіології, біохімії, психології. Пам'ять забезпечує спільна робота функціональних блоків мозку, значну роль серед яких відіграє блок обробки, приймання й зберігання інформації. Нейрони цього блоку здатні зберігати сліди збуджень і зв'язати їх з параметрами нової інформації. Інформація, що надходить, недовго циркулює у замкнених нервових колах. Процеси запам'ятовування та збереження являють собою утворення тимчасових нервових зв'язків між новою інформацією і тією, що була вже закріплена. Процес відтворення – це відновлення цих зв'язків, а забування – їхнє гальмування. Тривале збереження інформації перебуває під контролем лобових частин мозку і у разі їхнього травмування процес відтворення стає безконтрольним.

Розрізняють такі головні процеси пам'яті: запам'ятовування, зберігання, відтворення та забування. Запам'ятовування - закріплення образів, уявлень, думок, дій, переживань та зв'язків між ними через контакти нових даних із набутим раніше досвідом. Існує мимовільне і довільне запам'ятовування. Мимовільне запам'ятовування здійснюється без спеціально поставленої мети запам'ятати. На мимовільне запам'ятовування впливають яскравість, емоційна забарвленість предметів. Усе, що емоційно впливає на нас, ми запам'ятовуємо незалежно від свого наміру запам'ятати. Довільне запам'ятовування характеризує наявність завдань та мотиву. Воно має цілеспрямований характер, у ньому використовують спеціальні засоби та прийоми запам'ятовування. Виділяють наступні етапи довільного запам'ятовування: 1) усвідомлення мети запам'ятовування; 2) розуміння змісту запам'ятовування; 3) аналіз матеріалу; 4) виявлення найбільш істотних думок; 5) узагальнення; 6) усвідомлення узагальнення. Залежно від ступеня розуміння запам'ятовуваного матеріалу довільне запам'ятовування буває механічним і осмисленим (логічним). Механічним є запам'ятовування без розуміння сутті. Воно призводить до формального засвоєння знань. Осмислене (логічне) запам'ятовування спирається на розуміння матеріалу у процесі роботи з ним, оскільки лише працюючи з матеріалом, ми запам'ятаємо його. Зберігання - процес утримання у пам'яті відомостей отриманих у процесі набутого досвіду. Збереження означає наявність інформації у довготривалій пам'яті, що не завжди пов'язане з її доступністю для свідомості.

Семінарське заняття 3

Тема: Емоційно-вольова сфера особистості

Питання для усного опитування та дискусії

- 7-8.1. Загальна характеристика емоцій.
- 7-8.2. Ознаки і види емоцій.
- 7-8.3. Конфліктні емоційні стани (стрес, афект, фрустрація).
- 7-8.4. Почуття. Характеристика видів.
- 7-8.5. Воля. Фізіологічна основа волі. Функції волі.
- 7-8.6. Теорії волі.
- 7-8.7. Вольова поведінка та її характеристика.

Аудиторна письмова робота

Виконання студентами тестових завдань з питань теми заняття.

Методичні вказівки

Ключовими термінами, на розумінні яких базується засвоєння навчального матеріалу теми, є: емоції; афект; стрес; настрій; пристрасть; фрустрація; почуття; інтелектуальні почуття; естетичні почуття; праксичні почуття; моральні почуття; воля; вольова поведінка; функції волі.

З метою глибокого засвоєння навчального матеріалу при самостійному вивченні теми студенту варто особливу увагу зосередити на таких аспектах:

Емоції – психічне відображення у формі безпосереднього пристрасного переживання життєвого сенсу явищ та ситуацій, обумовленого відношенням їх об'єктивних властивостей

до потреб суб'єкта. Характеристики емоцій: якість; полярність; амбівалентність; інтенсивність; тривалість; рефлекторна природа. Функції емоцій: оцінки; спонукання до діяльності; стереотипного розв'язання ситуацій; організації діяльності; впливу на пізнавальні процеси; передбачення; впливу на органічні процеси: стеничні активізують організм, астеничні пригнічують, розслабляють.

Афекти швидко оволодівають людиною, відбуваються бурхливо, супроводжуються порушенням свідомості, втратою самоволодіння, короткочасні, як спалах. Викликаються гострими життєвими ситуаціями, але схильність до афектів свідчить про невихованість, невміння володіти собою. Афектові притаманні: швидке виникнення; велика інтенсивність переживання; короткочасність; бурхливе вираження (експресія); несвідомість, тобто зниження свідомого контролю за своїми діями.

Афективні вияви позитивних емоцій – це піднесення, наснага, ентузіазм, приступ нестримних веселощів, сміху, а афективні вияви негативних емоцій – це лють, гнів, жах, розпач, що супроводжуються нерідко ступором (застряганням у нерухомій позі). Після афекту часто настає занепад сил, байдужість до навколишнього чи каяття у скоєному, тобто так званий афективний шок.

Стрес – стан напруги при загрозі або перевантаженні. При стресі, як і при афекті, порушується життєдіяльність організму (прискорюється серцебиття, дихання), але втрати самоконтролю не відбувається. Стрес виражається загальним адаптаційним синдромом, який виявляється незалежно від якості патогенного чинника (хімічний, термічний, фізичний) та має певні стадії: реакція тривоги, під час якої опір організму спочатку знижується («фаза шоку»), а потім включаються захисні механізми («фаза протишоку»); стадія стійкості (резистентності), коли за рахунок напруги систем, що функціонують, досягається пристосування організму до нових умов; стадія виснаження, у якій виявляється неспроможність захисних механізмів і наростає порушення погодженості життєвих функцій. Негативний варіант стресу називають дистрес. Водночас, незначний і нетривалий стрес може викликати активізацію діяльності, тоді він називається еустрес.

Пристрасть виражається у зосередженні всіх думок, зусиль людини у напрямку обраної мети. Це не просто переживання, але й відповідна дія. У пристрасті активність поєднується із пасивністю. Активність звужується і обмежується сферою діяльності, яка пов'язана з предметом пристрасті.

Настрій – це загальний емоційний стан, фон перебігу психічних процесів та поведінки людини (діяльність відбувається на певному емоційному фоні). Розрізняють настрої приємні та неприємні. Ефективність діяльності вища при приємному настрої. Настрій характеризується: слабкою інтенсивністю; значною тривалістю, оскільки настрій може тривати годинами, і навіть днями; незрозумілістю його причини; впливом на активність людини.

Настрій може бути гарним (стеничним) і поганим (астеничним). У першому випадку в разі його стійкого вияву кажуть про гіпертимію, тобто підвищений настрій. Їй властива піднесеність, веселість, життєрадісність із виявом бадьорості, оптимізму, щастя. Постійний вияв гіпертимії характеризують як гіпертимність. Іншим виявом гарного настрою є ейфорія. Їй притаманна безтурботність, благодушність і водночас, байдуже ставлення до серйозних аспектів і явищ життя. Ейфорійний стан має наркотичні властивості – він активізує психіку, і до нього людина звикає. Щоби зумовити його, людині стають потрібні алкоголь, наркотики, а артистові чи спортсменові – глядачі.

Настрій – це безсвідома емоційна оцінка особистістю того, як складається для неї ситуація життєдіяльності.

Фрустрація – конфліктний негативно-емоційний стан, який виникає у зв'язку із крахом надій, несподіваними перешкодами на шляху досягнення значущої мети.

Фрустрація часто викликає негативну поведінку, спрямовану проти фрустратора – джерела фрустрації. Якщо причину фрустрації подолати неможливо (невиправна втрата) може виникнути депресивний стан, пов'язаний із значною і тривалою дезорганізацією психіки (погіршення пам'яті, здатності до логічного мислення). Важка визначеність

фрустрації пов'язана з тим, що людина не здатна самотійно усунути причини такої поведінки.

Почуття – це переживання людиною життєвого сенсу, предметів і явищ, зумовлених відношенням їх властивостей до потреб людини.

Ієрархія почуттів визначає мотиваційну сферу особистості. Почуття людини ієрархічно організовані – кожна людина має свої домінуючі почуття, які визначають особистісну спрямованість. Вони регулюють різні сфери взаємодії людини з дійсністю. М.І. Єнікеєв розрізняє практичні, моральні, естетичні та пізнавальні почуття.

Практичні почуття – ті, які виникають у практичній діяльності. Будь-яка діяльність пов'язана з певним ставленням до мети та засобів досягнення. Спрямованість особистості до значущої для неї мети поєднується з її відповідним емоційним станом. Моральні почуття – ставлення особистості до своєї поведінки та до поведінки інших людей в залежності від її відповідності та невідповідності соціальним нормам. Моральні почуття засновані на прийнятому у суспільстві розумінні добра і зла, обов'язку та честі, справедливості та несправедливості. Сукупність вироблених суспільством правил та норм поведінки – мораль. Теорія цих норм і правил – етика, а практична їх реалізація – моральність. Естетичні почуття – чутливість, надання прекрасному ціннісного значення. Здатність сприймати та оцінювати красу, витонченість предметів та явищ, художню цінність творів мистецтва, диференціювати красиве та потворне – один з основних показників психічного розвитку індивіда. Інтелектуальні почуття. Радість пізнання – одне з найсильніших почуттів, задля якого людина відмовляється від багатьох інших потреб. Виникнення та задоволення пізнавальної потреби пов'язане з таким інтелектуальним почуттям як допитливість. Допитливість – це спрямованість свідомості на зняття невизначеності з тієї чи іншої проблемної ситуації.

Воля як психічний процес свідомої та цілеспрямованої регуляції людиною своєї діяльності та поведінки з метою досягнення поставлених цілей. Функції волі: гальмування та стримування небажаних для особистості спонукань та дій; мобілізація, стимулювання активності (її посилення чи послаблення); спрямування і реалізація активності у напрямку поставленої мети. Риси вольової поведінки.

1.4. Самостійна робота студентів

Тема 1: Особливості центральної нервової системи людини

Завдання. У зошиті для самостійної роботи надайте письмово чіткі відповіді на питання:

1. З чого складається центральна нервова система людини?
2. Охарактеризуйте діяльність трьох основних блоків головного мозку людини.
3. Що є найважливішим принципом будови кори головного мозку?
4. У чому значення безумовних рефлексів?
5. У чому значення умовних рефлексів?
6. Що є основною синтезуючою діяльністю кори мозку?
7. Що є основою особистості?
8. Дитина народжується із сформованою психікою, чи вона формується з віком?
9. Що найбільшою мірою впливає на формування самосвідомості?
10. Які основні фізіологічні механізми функціонування мозку?

Тема 2: Розвиток особистості

Завдання. У зошиті для самостійної роботи надайте письмово чіткі відповіді на питання:

1. Наведіть визначення поняття розвиток особистості.
2. Наведіть визначення поняття онтогенез психічного розвитку особистості.
3. Проаналізуйте онтогенез психіки людини як єдність біологічних та соціальних умов.
4. Розкрийте шляхи соціалізації індивіда.
5. Проаналізуйте вплив соціальних умов на психічний розвиток індивіда.
6. Наведіть рушійні сили розвитку особистості.
7. Охарактеризуйте періодизацію розвитку особистості.
8. Розкрийте стадії у розвитку самосвідомості.

9. Розкрийте питання самооцінки та регуляції поведінки.
10. Розкрийте вплив виховання і навчання на психічний розвиток особистості.

Тема 3: Пізнавальні процеси особистості

Завдання. У зошиті для самостійної роботи надайте письмово чіткі відповіді на питання:

1. У чому виявляється пізнавальна діяльність особистості?
2. Наведіть структуру пізнавальної сфери особистості.
3. Дайте визначення поняття відчуття.
4. Що є фізіологічною основою відчуттів?
5. Яким чином відбувається процес відчуття?
6. Які різновиди відчуттів ви знаєте? Охарактеризуйте їх.
7. Які властивості сприйняття?
8. Наведіть класифікацію сприйняття.
9. Які функції сприйняття?
10. Які існують види порушення сприйняття?

Тема 4: Пам'ять та її розвиток

Завдання. У зошиті для самостійної роботи надайте письмово чіткі відповіді на питання:

1. У чому виявляється сутність пам'яті?
2. Розкрийте теорії пам'яті.
3. Що є фізіологічним підґрунтям пам'яті?
4. Охарактеризуйте запам'ятовування як процес пам'яті.
5. у чому виявляються процеси зберігання та забування?
6. Охарактеризуйте види пам'яті.
7. У чому виявляється образна пам'ять?
8. У чому виявляються індивідуальні відмінності пам'яті?
9. Поясніть термін «конфібуляція»?
10. Внаслідок чого виникає амнезія?

Тема 5: Увага та її розвиток

Завдання. У зошиті для самостійної роботи надайте письмово чіткі відповіді на питання:

1. Дайте визначення поняття увага.
2. Як класифікують види уваги?
3. Дайте визначення поняття мимовільна увага.
4. Дайте визначення поняття довільна увага.
5. Дайте визначення поняття післядовільна увага.
6. Які є властивості уваги?
7. У чому полягають особливості переключення уваги?
8. У чому полягають особливості стійкості уваги?
9. У чому полягають особливості концентрації уваги?
10. Наведіть умови, які полегшують зосередженість уваги.

Тема 6: Емоційно-вольова сфера особистості

Завдання. У зошиті для самостійної роботи надайте письмово чіткі відповіді на питання:

1. Наведіть визначення поняття «емоції».
2. Розкрийте загальну характеристику емоцій.
3. Які є види емоцій?
4. Які є види настрою?
5. Перерахуйте конфліктні емоційні стани.
6. Які ознаки фрустрації?
7. Охарактеризуйте поведінку людини у стані афекту
8. Чим емоції відрізняються від почуттів?
9. Які є теорії волі?

10. Наведіть прийоми розвитку волі.

Тема 7: Уява та творчість

Завдання. У зошиті для самостійної роботи надайте письмово чіткі відповіді на питання:

1. У чому виявляється сутність уяви?
2. Які є види уяви?
3. У чому виявляється відтворювальна (репродуктивна) уява?
4. У чому виявляється творча (продуктивна) уява?
5. У чому виявляється активна і пасивна уяви?
6. Яким чином уяву поділяють за змістом?
7. Як відбувається процес уяви?
8. Розкрийте стадії творчого процесу.
9. Які головні характеристики уяви?
10. Яку роль і місце займає процес уяви у практичній діяльності?

Тема 8: Темперамент і особистості

Завдання. У зошиті для самостійної роботи надайте письмово чіткі відповіді на питання:

1. Дайте визначення поняття темперамент.
2. Охарактеризуйте історію розвитку вчення про темперамент.
3. Проаналізуйте типи нервової системи (за І.Павловим).
4. Розкрийте визначення поняття сенситивність.
5. Розкрийте визначення поняття реактивність.
6. Розкрийте співвідношення реактивності і активності.
7. Розкрийте співвідношення пластичності і ригідності.
8. Розкрийте визначення поняття емоційна збудливість як психологічна характеристика типів темпераменту.
9. Які виділяють типи темпераменту за конституційною тілобудовою.
10. Розкрийте значення темпераменту у трудовій і навчальній діяльності людини.

Тема 9: Характер

Завдання. У зошиті для самостійної роботи надайте письмово чіткі відповіді на питання:

1. Яка історія вчення про характер?
2. Дайте визначення поняття характер.
3. Розкрийте питання рис характеру як мотивів.
4. Яка система ознак характеру.
5. Хто і коли першим почав вивчати характер?
6. Хто визначив типи характеру екстраверт, інтроверт?
7. Охарактеризуйте тип характеру екстраверт.
8. Охарактеризуйте тип характеру інтроверт.
9. Дайте визначення поняття акцентуація характеру.
10. Проаналізуйте співвідношення понять: спадковість і характер; характер і темперамент; характер і діяльність.

Тема 10: Здібності

Завдання. У зошиті для самостійної роботи надайте письмово чіткі відповіді на питання:

1. Дайте визначення поняття здібності.
2. Дайте визначення поняття обдарованість.
3. Дайте визначення поняття талант.
4. Дайте визначення поняття геніальність.
5. Який взаємозв'язок задатків і здібностей?
6. Наведіть рівні здібностей.
7. У чому виявляються загальні здібності?
8. У чому виявляються спеціальні здібності?

9. На які види поділяються здібності?
10. Які особливості розвитку здібностей?

1.5. Завдання до контрольної роботи

Завдання до контрольної роботи складаються із двадцяти п'яти варіантів, які відповідають темам робочої програми, кожен з яких включає п'ять питань. Перше і друге з них вимагають знання узагальнених теоретичних положень психології та відтворення здатності використовувати ці знання у подальшій професійній діяльності. Третє питання спрямоване на репродуктивне відтворення термінологічного та понятійного апарату психологічної науки, стосовно її основних положень. Четверте і п'яте завдання тестові, укладені таким чином, що із чотирьох представлених варіантів вірним є лише один.

Варіант № 1

1. Обґрунтуйте значення психології у нашому житті.
2. Відчуття, його види.
3. Дайте визначення поняття «метод».
4. У добу античності предметом психології визначали:
 - А) свідомість;
 - Б) психіку;
 - В) душу;
 - Г) людину.
5. Сильний, врівноважений, інертний тип нервової системи:
 - А) сангвінік;
 - Б) холерик;
 - В) флегматик;
 - Г) меланхолік.

Варіант № 2

1. Розкрийте галузі психології.
2. Мислення, стилі і види.
3. Дайте визначення поняття «експеримент».
4. Хто є засновником психоаналізу?
 - А) К. Роджерс;
 - Б) З. Фрейд;
 - В) Дж. Уотсон;
 - Г) А. Адлер.
5. Сукупність стійких індивідуальних властивостей особистості, які виникають і проявляються у діяльності та спілкуванні та обумовлюють типові для індивіда способи поведінки, називають:
 - А) темперамент;
 - Б) характер;
 - В) мислення;
 - Г) пам'ять.

Варіант № 3

1. Охарактеризуйте донауковий період розвитку психології.
2. Увага, її види.
3. Дайте визначення поняття «психологія».
4. Метод самоспостереження (інтроспекції) вперше застосували:
 - А) у добу античності;
 - Б) в епоху Середньовіччя;
 - В) у 2 пол. XIX ст.;
 - Г) у XX ст..

5. Як називається вид пам'яті, при якому людина з точністю до подробиць, може відтворювати у свідомості події і явища свідками яких вона була? Навіть якщо пройшов тривалий час?

- А) образна;
- Б) ейдетична;
- В) емоційна;
- Г) довготривала.

Варіант № 4

1. Охарактеризуйте види і властивості відчуття як пізнавального процесу особистості.

2. Розкрийте структуру особистості (психічне, біологічне та соціальне).

3. Дайте визначення поняття «темперамент».

4. Перша експериментальна психологічна лабораторія була відкрита В.Вундтом у:

- А) 1879р.;
- Б) 1878р.;
- В) 1877р.;
- Г) 1876р..

5. У ставленні до інших людей, до себе, до справи, до речей проявляється:

- А) пам'ять;
- Б) темперамент;
- В) характер;
- Г) мислення.

Варіант № 5

1. Емоції. Види емоцій.

2. Охарактеризуйте акцентуації характеру особистості.

3. Дайте визначення поняття «воля».

4. До чого найдовше адаптується людина?

- А) до смаку;
- Б) до світла;
- В) до болю;
- Г) до дотику.

5. Запам'ятовування, збереження відтворення, забування є:

- А) видами пам'яті;
- Б) процесами пам'яті;
- В) функціями пам'яті;
- Г) складовими пам'яті.

Варіант № 6

1. Охарактеризуйте психоаналіз як напрям психології.

2. Які є види порушень сприймання?

3. Дайте визначення поняття «психіка».

4. Засновником аналітичної психології є:

- А) К.-Г.Юнг;
- Б) З.Фрейд;
- В) А.Адлер;
- Г) К.Хорні.

5. Відомий астроном Гольбах одного разу розповідав, що розглядаючи Місяць в телескоп, офіцер прийняв гори за башти фортеці, пастор за дзвіницю, а світська дама зуміла «побачити» там закохані пари, що обійнялися. Про яку особливість сприймання тут йде мова?

- А) константність;
- Б) апперцепція;
- В) ілюзія;

Г) виділення предмету з фону.

Варіант № 7

1. Охарактеризуйте періодизацію розвитку особистості.
2. Уява. Прийоми розвитку уяви.
3. Дайте визначення поняття «архетип».
4. Механізми компенсації і гіперкомпенсації вперше визначив:
А) К.-Г.Юнг;
Б) З.Фрейд;
В) А.Адлер;
Г) К.Хорні.
5. У роки Великої Вітчизняної війни подекуди застосовували такий прийом: під час нічних атак з-за спин наших солдатів інженерні частини спрямовували у бік ворога сильні прожектори, що засліплювали противника. Яка закономірність відчуттів при цьому враховувалася?
А) адаптація;
Б) взаємодія відчуттів;
В) синестезія;
Г) поріг розрізнення.

Варіант № 8

1. Охарактеризуйте види і властивості сприймання як пізнавального процесу особистості.
2. Розкрийте структуру здібностей.
3. Дайте визначення поняття «пам'ять».
4. Поняття «несвідоме» вперше у психології дослідив:
А) К.-Г.Юнг;
Б) З.Фрейд;
В) А.Адлер;
Г) К. Хорні.
5. Що таке амнезія?
А) одностороннє пригадування;
Б) 100% забування нової інформації;
В) послаблення пам'яті;
Г) плутані образи пам'яті.

Варіант № 9

1. Конфліктні емоційні стани (стрес, афект, фрустрація).
2. Розкрийте класифікацію видів пам'яті.
3. Дайте визначення поняття «здібності».
4. Автором теорії ієрархії потреб є:
А) А.Адлер;
Б) К.Роджерс;
В) А.Маслоу;
Г) Б.Скіннер.
5. Який вид пам'яті проявляється у тому, що людина ставить перед собою мету запам'ятати, коли виникає потреба у навмисному заученні?
А) довільна;
Б) словесно-логічна;
В) оперативна;
Г) довготривала.

Варіант № 10

1. Здібності. Структура здібностей.
2. Охарактеризуйте біхевіоризм як напрям психології.

3. Дайте визначення поняття «мислення».
4. Метод самоспостереження (інтроспекції) вперше застосували:
 - А) у добу античності;
 - Б) в епоху Середньовіччя;
 - В) у 2 пол. XIX ст.;
 - Г) у XX ст..
5. Ілюзією сприймання називається:
 - А) властиве в певних умовах усім людям неадекватне, помилкове відображення предметів;
 - Б) помилкове відображення предметів у хворобливому стані;
 - В) неадекватне, помилкове відображення предметів, властиве тільки деяким людям;
 - Г) викривлене сприймання предметів у стані втоми.

Варіант № 11

1. Охарактеризуйте періоди розвитку особистості за Е. Еріксоном.
2. Розкрийте гуманістичний напрям психології.
3. Дайте визначення поняття «характер».
4. Процес становлення особистості під впливом усіх факторів (соціальних, природних) називають:
 - А) розвиток особистості;
 - Б) формування особистості;
 - В) навчання;
 - Г) виховання.
5. У чому виявляється адаптація аналізатора до дії подразника?
 - А) підвищення чутливості;
 - Б) зниження чутливості;
 - В) пристосування до дії подразника;
 - Г) втрата здатності відчувати.

Варіант № 12

1. Охарактеризуйте психоаналіз З. Фрейда.
2. Наведіть прийоми розвитку пам'яті.
3. Дайте визначення поняття «фрустрація».
4. До якого рівня методології відносяться такі методи психології як спостереження і експеримент?
 - А) загальна методологія;
 - Б) часткова або спеціальна методологія;
 - В) методологія як сукупність конкретних методичних прийомів;
 - Г) методологія досліджень.
5. В жаркий літній день ви ідете купатися, стрибаєте у воду і спочатку вона вам здається дуже холодною. Але через деякий час ви вже не відчуваєте холоду. Що це за явище?
 - А) контраст;
 - Б) поріг чутливості;
 - В) адаптація;
 - Г) взаємодія відчуттів.

Варіант № 13

1. Охарактеризуйте види і процеси пам'яті особистості.
2. Наведіть прийоми розвитку здібностей особистості.
3. Дайте визначення поняття «метод».
4. Чим обумовлений характер?
 - А) рівнем розвитку особистості;
 - Б) вродженими ознаками;
 - В) рівнем розвитку інтелекту;
 - Г) культурою та вихованням.

5. Що таке конфібуляція?
- А) одностороннє пригадування;
 - Б) 100% забування нової інформації;
 - В) послаблення пам'яті;
 - Г) плутані образи пам'яті.

Варіант № 14

1. Сприйняття, види і властивості.
2. Охарактеризуйте гуманістичний напрям психології.
3. Розкрийте зміст поняття «талант».
4. Хто є засновником концепції поділу типів темпераменту в залежності від типу нервової системи?
 - А) Кречмер і Шелдон;
 - Б) І. Павлов;
 - В) І.Небиліцин;
 - Г) А. Петровський.
5. Чим характеризується гіперфункція пам'яті?
 - А) одностороннє пригадування;
 - Б) підсилення пам'яті;
 - В) послаблення пам'яті;
 - Г) плутані образи пам'яті.

Варіант № 15

1. Наведіть види порушень пам'яті особистості.
2. Охарактеризуйте типи темпераменту.
3. Розкрийте зміст поняття «особистість».
4. Яке з наведених визначень пам'яті є найбільш повним і правильним?
 - А) пам'ять – це збереження раніше набутих вражень;
 - Б) пам'ять – це психічний процес використання раніше набутого досвіду в практичній діяльності;
 - В) пам'ять – це заснована на відчуттях і сприйманні здатність людини збагачувати свій досвід;
 - Г) пам'ять – це здатність нервової системи набувати, зберігати та відтворювати досвід.
5. Властивість відчуттів, при якій предмету відчуття уже не має, але образ його ще існує, називають:
 - А) якість відчуттів;
 - Б) інтенсивність відчуттів;
 - В) післядія відчуттів;
 - Г) поріг чуттєвості відчуттів.

Варіант № 16

1. Охарактеризуйте типи темпераменту особистості.
2. Мотивація і спрямованість особистості.
3. Розкрийте зміст поняття «індивід».
4. За Гіппократом, який тип темпераменту визначає переважання в організмі такої рідини, як кров?
 - А) сангвінік;
 - Б) холерик;
 - В) флегматик;
 - Г) меланхолік.
5. Яке з наведених визначень відчуттів є найбільш повним і точним?
 - А) відчуття це процес опосередкованого відображення в свідомості людини властивостей предметів і явищ об'єктивного світу;

- Б) відчуття це процес безпосереднього відображення в мозку людини предметів і явищ зовнішнього світу в їх взаємозв'язках та взаємо залежностях;
- В) відчуття це те що ми сприймаємо за допомогою слуху, нюху, зору і смаку;
- Г) відчуття це відображення в свідомості людини окремих властивостей, якостей предметів і явищ об'єктивної дійсності внаслідок їх безпосереднього впливу на органи чуття.

Варіант № 17

1. Охарактеризуйте когнітивний напрям психології.
2. Воля. Теорії волі.
3. Розкрийте зміст поняття «мотивація особистості».
4. Який вид порушення пам'яті характеризується одностороннім пригадуванням (людина пригадує те, що хоче)?
А) гіперфункція;
Б) амнезія;
В) конфібуляція;
Г) парамнезія.
5. Який тип характеру, за Е.Фроммом, характеризує людину, що бездіє?
А) садист;
Б) мазохіст;
В) конформіст;
Г) руйнівник.

Варіант № 18

1. Охарактеризуйте напрям гештальт-психології.
2. Наведіть періодизацію розвитку особистості.
3. Розкрийте зміст поняття «індивідуальність».
4. Хто стверджував, що темперамент визначається порушенням у пропорції 4 рідин: крові, лімфи, жовчі та чорної жовчі?
А) Гален;
Б) Гіппократ;
В) Кант;
Г) Аристотель.
5. Що є найвищою мірою розвитку здібностей?
А) обдарованість;
Б) талант;
В) схильність;
Г) геніальність.

Варіант № 19

1. Охарактеризуйте мислення як пізнавальний процес особистості.
2. У чому полягають основні ідеї теорії К.-Г. Юнга?
3. Розкрийте зміст поняття «розвиток особистості».
4. У чому виявляється адаптація аналізатора до дії подразника?
А) підвищення чутливості;
Б) зниження чутливості;
В) пристосування до дії подразника;
Г) втрата здатності відчувати.
5. Що означає термін «акцентуація характеру»?
А) децо, що передує соціально – моральній природі людини;
Б) індивідуально – своєрідні ознаки психіки, що означають динаміку психічної діяльності людини;
В) крайні варіанти норми, надмірна вираженість окремих рис характеру;

Г) сукупність стійких, індивідуальних особливостей особистості, які виникають і проявляються у діяльності і спілкуванні та обумовлюють типові для індивіда способи поведінки.

Варіант № 20

1. Розкрийте питання характеру особистості та його типів.
2. Охарактеризуйте мотивацію діяльності та поведінки особистості.
3. Розкрийте зміст поняття «розвиток психіки».
4. Поняття, судження, умовивід є:
 - А) формами словесно – логічного мислення;
 - Б) видами словесно – логічного мислення;
 - В) об'єктом логіки;
 - Г) формами логіки.
5. Який тип темпераменту спокійний, наполегливий, завзятий трудівник, має стійку увагу. Почуття виникають повільно, але відрізняються тривалістю і стриманістю, рідко виходить із себе, ззовні слабо виявляє почуття?
 - А) холерик;
 - Б) флегматик;
 - В) меланхолік;
 - Г) сангвінік.

Варіант № 21

1. Обґрунтуйте зв'язок психології з іншими науками.
2. У чому полягають основні психологічні ідеї А. Адлера?
3. Розкрийте зміст поняття «особистість».
4. Сильний, врівноважений, рухливий тип нервової системи:
 - А) сангвінік;
 - Б) холерик;
 - В) флегматик;
 - Г) меланхолік.
5. В якому з наведених варіантів представлено найкращу сумісність типів темпераменту?
 - А) холерик і холерик;
 - Б) меланхолік і меланхолік;
 - В) флегматик і меланхолік;
 - Г) меланхолік і холерик.

Варіант № 22

1. Охарактеризуйте види і стилі мислення як пізнавального процесу особистості.
2. У чому полягають основні психологічні ідеї А. Маслоу?
3. Розкрийте зміст поняття «архетип».
4. Спостереження, яке проводиться за однаковою схемою, що однакова для всіх носить назву:
 - А) включене;
 - Б) скрите;
 - В) структуроване;
 - Г) довільне.
5. Люди якого типу акцентуації характеру мовчазні, повільні, похмурі, проте можуть бути й улесливими, конфліктні, здатні проявляти деспотичність та жорстокість у сім'ї, дратівливі, імпульсивні, ослаблений контроль над потягами і бажаннями, поза гнівом можуть проявляти добросовісність, любов до дітей і тварин?
 - А) збудливий;
 - Б) застрягаючий;
 - В) емотивний;
 - Г) тривожний.

Варіант № 23

1. Розкрийте типи акцентуацій характеру.
2. Почуття. Види почуттів.
3. Розкрийте зміст поняття «здібності».
4. Вперше термін «Темперамент» застосував:
А) Гален;
Б) Гіпократ;
В) Кант;
Г) Аристотель.
5. Сильний, неврівноважений, збудливий тип нервової системи:
А) сангвінік;
Б) холерик;
В) флегматик;
В) меланхолік.

Варіант № 24

1. Розкрийте методи психології.
2. Охарактеризуйте процес сприймання та його види.
3. Розкрийте зміст поняття «пам'ять».
4. Що визначається не в знаннях, уміннях, навичках, а у динаміці їх набуття?
А) відчуття;
Б) сприймання;
В) здібності;
Г) мислення.
5. Люди якого типу акцентуації характеру мають змінну контактність: у веселому товаристві демонструють пожвавлення, у серйозному – мовчазність, замкнутість?
А) дистимічний;
Б) циклоїдний;
В) гіпертимний;
Г) демонстративний.

Варіант № 25

1. Охарактеризуйте поняття особистість, індивід, індивідуальність.
2. Наведіть та охарактеризуйте прийоми розвитку волі.
3. Розкрийте зміст поняття «мислення».
4. Властивість відчуттів, при якій предмету відчуття уже не має, але образ його ще існує, називають:
А) якість відчуттів;
Б) інтенсивність відчуттів;
В) післядія відчуттів;
Г) поріг чуттєвості відчуттів.
5. За Гіппократом, який тип темпераменту визначає переважання в організмі такої рідини, як кров?
А) сангвінік;
Б) холерик;
В) флегматик;
Г) меланхолік.

1.6. Підсумковий контроль

Підсумковий семестровий контроль проводиться у формі усного екзамену.

1.6.1. Питання для підсумкового контролю

1. Донауковий період розвитку психології.
2. Теорія З.Фрейда.
3. Теорія К.-Г. Юнга.
4. Теорія А. Адлера.
5. Біхевіористичний напрям психології.
6. Гуманістична психологія.
7. Когнітивна психологія.
8. Гештальт-психологія.
9. Галузі психології.
10. Зв'язок психології з іншими науками.
11. Загальна характеристика методології і методів психологічної науки.
12. Експеримент як метод психології, його види.
13. Спостереження як метод психології, його види.
14. Метод тестування, види тестів.
15. Характеристика методів опитування.
16. Поняття про особистість. Індивід. Індивідуальність.
17. Структура особистості: психічне, біологічне та соціальне.
18. Розвиток особистості, його характеристика.
19. Мотивація діяльності і поведінки особистості.
20. Концепції особистості.
21. Будова нервової системи людини.
22. Будова великих півкуль головного мозку.
23. Рефлекторна діяльність мозку.
24. Нервові процеси та їх значення.
25. Розвиток психіки та свідомості в онтогенезі.
26. Відчуття, його види та властивості.
27. Сприйняття, його види та властивості.
28. Порушення сприймання.
29. Історія розвитку вчення про пам'ять.
30. Пам'ять, класифікація видів.
31. Процеси пам'яті.
32. Види порушень пам'яті. Розвиток пам'яті.
33. Мислення, його види.
34. Загальна характеристика темпераменту.
35. Характеристика типів темпераменту.
36. Характер. Особливості формування характеру.
37. Акцентуації характеру як крайні варіанти норми.
38. Характеристика здібностей.
39. Структура здібностей.
40. Розвиток здібностей.
41. Характеристика уваги. Фізіологічна основа уваги. Функції уваги.
42. Класифікація видів уваги.
43. Властивості уваги.
44. Розвиток уваги.
45. Загальна характеристика емоцій.
46. Ознаки і види емоцій.
47. Конфліктні емоційні стани (стрес, афект, фрустрація).
48. Почуття. Характеристика видів.
49. Воля. Фізіологічна основа волі. Функції волі.
50. Теорії волі.
51. Вольова поведінка та її характеристика.
52. Характеристика уяви. Фізіологічна основа уяви. Функції уяви.
53. Класифікація видів уяви.

54. Види образів уяви. Засоби створення образів уяви.
55. Розвиток уяви.
56. Дайте визначення поняття «особистість».
57. Дайте визначення поняття «індивідуальність».
58. Дайте визначення поняття «індивід».
59. Дайте визначення поняття «психіка».
60. Дайте визначення поняття «архетип».
61. Дайте визначення поняття «мислення».
62. Дайте визначення поняття «увага».
63. Дайте визначення поняття «уява».
64. Дайте визначення поняття «воля».
65. Дайте визначення поняття «емоції».
66. Дайте визначення поняття «пам'ять».
67. Дайте визначення поняття «відчуття».
68. Дайте визначення поняття «сприйняття».
69. Дайте визначення поняття «ілюзія».
70. Дайте визначення поняття «галюцинація».
71. Дайте визначення поняття «почуття».
72. Дайте визначення поняття «здібності».
73. Дайте визначення поняття «темперамент».
74. Дайте визначення поняття «характер».
75. Дайте визначення поняття «психологія».

1.6.2. Приклад екзаменаційного білету

1. Мотивація діяльності і поведінки особистості.
2. Характеристика типів темпераменту.
3. Дайте визначення поняття «індивідуальність».

1. Мотивація діяльності і поведінки особистості

Мотивація – система потреб людини, спрямованих на досягнення конкретної мети.

Мотив – той внутрішній стан особистості, що визначає її дії на певний момент часу. Мотив – це усвідомлена потреба.

Мотивація діяльності та поведінки особистості знаходять своє відтворення у спрямованості особистості.

Спрямованість це складна ознака особистості, що включає систему мотивів, активність людини та вибірковість взаємин.

Структура спрямованості складається із світогляду, ідеалів, потягів, бажань, інтересів, нахилів. Зупинимося на їх розуміння детальніше.

Інтерес – емоційно забарвлена інтелектуальна вибірковість. Інтерес виникає тоді, коли його об'єкт викликає емоційний відгук. В інтересі поєднується емоційне і раціональне.

Види інтересів

Безпосередні – пов'язані з емоційною привабливістю діяльності, спрямованої на відповідний об'єкт.

Опосередковані – стосуються результату діяльності. У них переважає компонент розуму.

Безпосередні і опосередковані інтереси тісно пов'язані між собою.

Кількісні характеристики інтересів

- широта (кількість об'єктів, які мають для особи стійку значущість. Є необхідною, але недостатньою умовою гармонійного розвитку особистості;
- глибина (міра проникнення особистості у зміст об'єкта. Поверхові знання з багатьох галузей призводять до дилетанства);
- стійкість (тривалість збереження інтересу. Стійкими є інтереси, які відповідають основним потребам.

Прагнення – мотиви, у яких виявляються потреби особистості в умовах спеціально організованої діяльності.

Бажання становить більш або менш чітке усвідомлення мети.

Установка – це стійка схильність індивіда до певної форми реагування за допомогою якої може бути задоволена та чи інша потреба.

Американські психологи вивчаючи соціальні впливи, особливу увагу звертають на теорію когнітивного дисонансу Фестінгера: існує відповідність між тим, що людина знає, у що вірить і тим, що вона робить.

Дисонанс може бути викликаний новою інформацією, яку людина або приймає і змінює свою поведінку згідно з новими даними або не приймає її (запобігає їй).

Світогляд – головна соціально-психологічна характеристика особистості, головний мотив її діяльності.

Погляди – перехід від знань до переконань.

Перспектива – така мета, яка своєю можливістю здійснення приваблює увагу людини і є поштовхом до дії.

Підводячи висновок, варто зазначити наявність наступної закономірності: чим активніше у спрямованості особистості відтворюються її складові, тим більш чітко визначена мотивація діяльності та поведінки особистості.

2. Характеристика типів темпераменту.

Темперамент – це індивідуально – своєрідні ознаки психіки, що означають динаміку психічної діяльності людини.

Кречмер та Шелдон виділяють три типи темпераменту залежно від конституційної тілобудови: астеник; атлетик; пікнік.

І.Павлов у своїй концепції виділяв 4 типи темпераменту в залежності від типу нервової системи:

1. Сильний, врівноважений, рухливий – сангвінік.
2. Сильний, врівноважений, інертний – флегматик.
3. Сильний, нерівноважений, збудливий – холерик.
4. Слабкий тип – меланхолік.

Сангвінік людина з помітною психічною активністю, яка швидко реагує на події, прагне до частішої зміни вражень, рухлива, з виразною мімікою, жестами. Спокійний тип, енергійний, діловитий, часто проявляє поспішність при прийнятті рішень.

Холерик здатний віддаватися захоплюючій справі, швидкий, схильний до емоційних спалахів, різкої зміни настрою, імпульсивний, впертий, необразливий, комунікабельний, невразливий, незлобний, нерівноважений.

Флегматик спокійний, наполегливий, завзятий трудівник, має стійку увагу. Почуття виникають повільно, але відрізняються тривалістю і стриманістю. Рідко виходить із себе. Ззовні слабо виявляє почуття.

Меланхолік вразливий, із глибокими переживаннями, які відрізняються повільністю свого перебігу. Замкнутий, сором'язливий, нерішучий. У спокійному знайомому оточенні відчуває себе добре, завзятий трудівник.

Темперамент впливає на індивідуальний стиль діяльності, але він визначається не лише темпераментом (а й досвідом, здібностями, компенсаторними механізмами). Жоден тип темпераменту не має переваги щодо ефективності діяльності в цілому (монотонна діяльність – флегматик, швидка – холерик). Проте досить важливим є сумісність типів темпераменту у спільній діяльності (наприклад, меланхолік і холерик). Людям різних типів темпераменту слід використовувати сильні сторони і звільнитися від негативних.

Висновки: різниця у типі темпераменту, це не різниця у рівні можливостей, а своєрідний прояв психіки. Хороших чи поганих типів темпераменту, як і чистих видів темпераменту, не існує.

3. Дайте визначення поняття «індивідуальність».

Індивідуальність – неповторне поєднання психологічних особливостей людини, що утворюють її відмінність від інших людей. Це найвужче за змістом поняття у порівнянні з поняттями індивід, особистість, людина. Проявляється у здібностях людини, у домінуючих потребах, інтересах, у типі темпераменту, рівні розвитку інтелекту.

2. Схема нарахування балів

2.1. Нарахування балів студентам з навчальної дисципліни здійснюється відповідно до такої схеми:

2.2. Обсяг балів, здобутих студентом під час лекцій з навчальної дисципліни, обчислюється у пропорційному співвідношенні кількості відвіданих лекцій і кількості лекцій, передбачених навчальним планом, і визначається згідно з додатками 1 і 2 до Положення про організацію освітнього процесу в Хмельницькому університеті управління та права.

З цієї навчальної дисципліни передбачено лекційних занять за денною формою навчання.

Отже, студент може набрати під час лекцій таку кількість балів:

2.3. Обсяг балів, здобутих студентом під час лекцій з навчальної дисципліни, обчислюється у пропорційному співвідношенні кількості відвіданих лекцій і кількості лекцій, передбачених навчальним планом, і визначається згідно з додатками 1 і 2 до Положення про організацію освітнього процесу в Хмельницькому університеті управління та права.

З цієї навчальної дисципліни передбачено 13 лекційних занять за денною формою навчання та 5 лекційних занять за заочною формою навчання.

Отже, студент може набрати під час лекцій таку кількість балів:

№ з/п	Форма навчання	Кількість лекцій за планом	Кількість відвіданих лекцій														
			1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15
1.	Заочна	5	1,0	2,0	3,0	4,0	5,0	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
2.	Денна	13	0,5	1,5	2,0	2,5	3,5	4,0	4,5	5,5	6,0	6,5	7,5	8,0	8,5	9,5	10,0

2.4. Обсяг балів, здобутих студентом під час семінарських занять, обчислюється за сумою балів, здобутих під час кожного із занять, передбачених навчальним планом, і визначається згідно з таблицею 4.2. Положення про організацію освітнього процесу в Хмельницькому університеті управління та права.

З цієї навчальної дисципліни передбачено проведення 13 семінарських занять за денною формою навчання і 3 семінарських заняття за заочною формою навчання.

2.5. Перерозподіл кількості балів в межах максимально можливої кількості балів за самостійну роботу студентів та виконання індивідуальних завдань, наведено в наступній таблиці:

Номер теми	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Максимальна кількість балів за самостійну роботу	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4

3. Рекомендовані джерела

Тема 1

1. Варій М.Й. Загальна психологія: підручник. К.: «Центр учбової літератури», 2007. 968 с.
2. Гуменюк О.Г. Психологія загальна і професійна: підручник за модульно-рейтинговою системою навчання для студентів вчз. К.: КНТ, 2012. 460 с.
3. Жуков С.М. Історія психології: навч. посіб.. К.: Центр навчальної літератури, 2006. 224 с.
4. Психологія: підручник [для студ. вищ. навч. закл.] / За ред. Ю.Л. Трофімова. К.: Либідь, 2011. 386 с.
5. Психологічна енциклопедія. Від А до Я / упоряд. Степанов О.М. Київ : Академвидав, 2016. 424 с.

Тема 2

1. Варій М.Й. Загальна психологія: підручник. К.: «Центр учбової літератури», 2007. 968 с.
2. Гуменюк О.Г. Психологія загальна і професійна: підручник за модульно-рейтинговою системою навчання для студентів вчз. К.: КНТ, 2012. 460 с.
3. Корольчук М.С. Психологія: схеми, опорні конспекти, методики: навч. посіб. К.: Ельга Ніка-ентр, 2018. 318с.
4. М'ясоїд П.А. Загальна психологія: підручник [для студ. вищ. навч. закл.]. К.: Либідь, 2018. 306 с.
5. Трофімов Ю.Л. Психологія: навч. посіб. К.: «Знання»; 2010. 376 с.

Тема 3

1. Варій М.Й. Загальна психологія: підручник. К.: «Центр учбової літератури», 2007. 968 с.
2. Гуменюк О.Г. Психологія загальна і професійна: підручник за модульно-рейтинговою системою навчання для студентів вчз. К.: КНТ, 2012. 460 с.
3. М'ясоїд П.А. Загальна психологія: підручник. К.: Либідь, 2008. 306 с.
4. Трофімов Ю.Л. Психологія: навч. посібник. К.: «Знання»; 2018. 376 с.
5. Цигульська Т. Ф. Загальна та прикладна психологія. Як допомогти собі та іншим : навч. посіб. Київ : Наукова думка, 2000. 189 с.

Тема 4

1. Варій М.Й. Загальна психологія: підручник. К.: «Центр учбової літератури», 2017. 968 с.
2. Варій М.Й. Основи психології і педагогіки: навч. посіб. [для студ. вищ. навч. закл.] / М.Й. Варій, В.Л. Ортинський. К.: «Центр учбової літератури», 2018. 376 с.
3. Гуменюк О.Г. Психологія загальна і професійна: підручник за модульно-рейтинговою системою навчання для студентів вчз. К.: КНТ, 2012. 460 с
4. Дуткевич Т.В. Загальна психологія: конспекти лекцій: навч. посіб. Кам'янець-Подільський, 2018. 162 с.
5. Загальна психологія / О.В. Скрипченко, Л.В. Долинська, З.В. Огороднійчук та ін.. К.: Каравела, 2019. 464 с.

Тема 5

1. Варій М.Й. Загальна психологія: підручник. К.: «Центр учбової літератури», 2017. 968 с.

2. Варій М.Й. Основи психології і педагогіки: навч. посіб. [для студ. вищ. навч. закл.] / М.Й. Варій, В.Л. Ортинський. К.: «Центр учбової літератури», 2018. 376 с.
3. Гуменюк О.Г. Психологія загальна і професійна: підручник за модульно-рейтинговою системою навчання для студентів внз. К.: КНТ, 2012. 460 с
4. Дуткевич Т.В. Загальна психологія: конспекти лекцій: навч. посіб. Кам'янець-Подільський, 2018. 162 с.
5. Загальна психологія / О.В. Скрипченко, Л.В. Долинська, З.В. Огороднійчук та ін.. К.: Каравела, 2019. 464 с.

Тема 6

1. Варій М.Й. Загальна психологія: підручник. К.: «Центр учбової літератури», 2007. 968 с.
2. Гуменюк О.Г. Психологія загальна і професійна: підручник за модульно-рейтинговою системою навчання для студентів внз. К.: КНТ, 2012. 460 с.
3. Загальна психологія / О.В. Скрипченко, Л.В. Долинська, З.В. Огороднійчук та ін.. К.: Каравела, 2019. 464 с.
4. Колобич О.В. Загальна психологія: навч.-метод. посіб.. Львів: Растр-7, 2018. 172 с.
5. Максименко С. Д. Загальна психологія : навч. посіб. / С. Д. Максименко, В. О. Соловієнко. Міжрегіональна академія управління персоналом. Київ : МАУП, 2000. 256 с.

Тема 7

1. Варій М.Й. Загальна психологія: підручник. К.: «Центр учбової літератури», 2007. 968 с.
2. Гуменюк О.Г. Психологія загальна і професійна: підручник за модульно-рейтинговою системою навчання для студентів внз. К.: КНТ, 2012. 460 с.
3. Загальна психологія / О.В. Скрипченко, Л.В. Долинська, З.В. Огороднійчук та ін.. К.: Каравела, 2019. 464 с.
4. Колобич О.В. Загальна психологія: навч.-метод. посіб.. Львів: Растр-7, 2018. 172 с.
5. Максименко С. Д. Загальна психологія : навч. посіб. / С. Д. Максименко, В. О. Соловієнко. Міжрегіональна академія управління персоналом. Київ : МАУП, 2000. 256 с.

Тема 8

1. Варій М.Й. Загальна психологія: підручник. К.: «Центр учбової літератури», 2007. 968 с.
2. Гуменюк О.Г. Психологія загальна і професійна: підручник за модульно-рейтинговою системою навчання для студентів внз. К.: КНТ, 2012. 460 с.
3. Максименко С.Д. Общая психология: учебник [для студ. вузов]. К.: «Ваклер», 2018. 220 с.
4. М'ясоїд П.А. Загальна психологія: підручник [для студ. вищ. навч. закл.] К.: Либідь, 2008. 306 с.
5. Психологія: підручник [для студ. вищ. навч. закл.] / За ред. Ю.Л. Трофімова. К.: Либідь, 2011. 386 с.

Тема 9

1. Варій М.Й. Загальна психологія: підручник. К.: «Центр учбової літератури», 2007. 968 с.
2. Гуменюк О.Г. Психологія загальна і професійна: підручник за модульно-рейтинговою системою навчання для студентів внз. К.: КНТ, 2012. 460 с.
3. Максименко С.Д. Общая психология: учебник [для студ. вузов]. К.: «Ваклер», 2018. 220 с.
4. М'ясоїд П.А. Загальна психологія: підручник [для студ. вищ. навч. закл.]. К.: Либідь, 2008. 306 с.
5. Психологія: підручник [для студ. вищ. навч. закл.] / За ред. Ю.Л. Трофімова. К.: Либідь, 2011. 386 с.

Тема 10

1. Варій М.Й. Загальна психологія: підручник. К.: «Центр учбової літератури», 2007. 968 с.
2. Корольчук М.С. Психологія: схеми, опорні конспекти, методики: навч. посіб. [для студ. вищ. навч. закл.]. К.: Ельга Ніка-ентр, 2018. 318 с.
3. Максименко С.Д. Общая психология: учебник [для студ. вузов]. К.: «Ваклер», 2018. 220 с.

4. М'ясоїд П.А. Загальна психологія: підручник [для студ. вищ. навч. закл.]. К.: Либідь, 2008. 306 с.
5. Психологія: підручник [для студ. вищ. навч. закл.] / За ред. Ю.Л. Трофімова. К.: Либідь, 2011. 386 с.

Тема 11

1. Варій М.Й. Загальна психологія: підручник. К.: «Центр учбової літератури», 2007. 968 с.
2. Гуменюк О.Г. Психологія загальна і професійна: підручник за модульно-рейтинговою системою навчання для студентів внз. К.: КНТ, 2012. 460 с.
3. Максименко С.Д. Общая психология: учебник [для студ. вузов]. К.: «Ваклер», 2018. – 220 с.
4. М'ясоїд П.А. Загальна психологія: підручник [для студ. вищ. навч. закл.]. К.: Либідь, 2008. 306 с.
5. Психологія: підручник [для студ. вищ. навч. закл.] / За ред. Ю.Л. Трофімова. К.: Либідь, 2011. 386 с.

Тема 12

1. Варій М.Й. Загальна психологія: підручник. К.: «Центр учбової літератури», 2007. 968 с.
2. Гуменюк О.Г. Психологія загальна і професійна: підручник за модульно-рейтинговою системою навчання для студентів внз. К.: КНТ, 2012. 460 с.
3. Дуткевич Т.В. Загальна психологія: конспекти лекцій: навч. посіб. Кам'янець-Подільський, 2013. 162 с.
4. Москалець В.П. Загальна психологія: підручник. К.: Ліра – К, 2020. 564 с.
5. М'ясоїд П.А. Загальна психологія: підручник [для студ. вищ. навч. закл.]. К.: Либідь, 2018. 306 с.

Тема 13

1. Варій М.Й. Загальна психологія: підручник. К.: «Центр учбової літератури», 2007. 968 с.
2. Гуменюк О.Г. Психологія загальна і професійна: підручник за модульно-рейтинговою системою навчання для студентів внз. К.: КНТ, 2012. 460 с.
3. Дуткевич Т.В. Загальна психологія: конспекти лекцій: навч. посіб. Кам'янець-Подільський, 2013. 162 с.
4. Москалець В.П. Загальна психологія: підручник. К.: Ліра – К, 2020. 564 с.
5. М'ясоїд П.А. Загальна психологія: підручник [для студ. вищ. навч. закл.]. К.: Либідь, 2018. 306 с.

4. Інформаційні ресурси

1. libfree.com/174602857-psihologiyazagalna_psihologiya__maksimenko_sd_.
2. libfree.com/109995647-psihologiyazagalna_psihologiya__sergyeyenkova_op.
3. www.cul.com.ua/preview/Zagalna_Psihologia-Variy.pdf
4. www.info-library.com.ua/books-book-113.
5. www.cul.com.ua/preview/Zagalna_Psihologia-Variy.pd
6. https://chtyvo.org.ua/authors/Shahai_Nataliia/Osnovy_psykholohii_ta_pedahohiky.doc
7. http://univer.nuczu.edu.ua/tmp_metod/875/Maksimenko_S.D._-_Zagal%27na_psihologiya.pdf